

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 36 (92).

1. septembril 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Mk. 800.—
 poole aastas . . . . . 400.—
 veerand aastas . . . . . 200.—

Üksik number maksab Mk. 20.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.

Awatud kell 1/2 9—1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:!

1/1 lehek. Mk. 3000.—	1/4 lehek. Mk. 800.—
1/2 " " 1500.—	1/8 " " 400.—
1/3 " " 1000.—	1/16 " " 200.—
1/32 lehek. Mk. 100.—	

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Adressi muutmine 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.

Jooksew arwe Eesti panga Tall. osak. nr. 543.

Sisu: 1) A. Viit, Ametile wastawuse proowimine. 2) Dr. E. Vocard, Süüsmärkide tõenduste teadus-
 lifed alused. 3) Ewangeeliumi-Mennašte (Herrnhuti) koguduste tekkimine, nende asutamine ja
 tegewus Eestis. 4) E. Dolf, Tšehoslowaakia omawalitsuse walimise seadus. 5) R. Mikfeldt,
 Digusteadusest. 6) Ametlik oia. 7) E. Engelbrecht, Murdwargad. 8) Kuulutused.

Ametile wastawuse proowimine.

A. Liit.

„Politseilehe“ 8. nr. 1922 a. tutvustasin lugejaid lühidalt Berliini politseipreßidiumi juures asuva otõimisbüroo juhataja Dr. jur. S. Schneickerti algatusel toime pandud n. n. psühotehniliste katsete, millistel oli eesmärgiks noorte politseiametnikkude ametile wastawust kindlaks määrata.

Tähendatud katsete läbi kätte saadud tagajärjed leiti sedawõrd head olewat, et Preßi sijeminiisteerium otõstarbekohaseks tunnustas ametnikkude ametisse wõtmisel, kui ka mõningate ametikõrgenduste puhul kohasoowijatele peale tawalise eksami ka psühotehnilist ametile wastawuse proowimist kohustawaks teha.

Psühotehniline omaduste proowimine Berliini politseisse astujatele sünnib praegu eespool nimetatud Dr. Schneickerti juhatusel. Hiljuti ilmus tema sülest raamat pealkirjaga „Juhatus politseiametnikkude ametile wastawuse proowimiseks“, milline sisaldab peale tähendatud otõstarbekõs ette-

wõetawate katsete programmi veel hulga näituõi, ülesandeid ja hindamistabelid, mis katsete iseloomu huwitawalt pildistawad.

Meilgi on sellega ju wõikfel wiõil algus tehtud. Nimelt korraldati kurfustel wiõinud krim.-politsei ametnikkudele eksamite puhul eespool tähendatud wastawuse proowimisi. Katsete kokkuwõttes sobiwad peaaegu ilma erandita tegelikkude wõimistega, mida katsealused oma teenistuses üles näidanud, olgugi et katsed ise programmi täte-
 likkuse ja nõuetawate wahendite poolest veel paljugi soowida jätõid. Saadud tagajärgi, mis ühesuguse hariduse ja kehaliste omadustega katsealuste juures humitawalt mitmekesised, kawatõen edaspidi sellekohaste wõrdlewate tabelite näol käesolewa lehe weergudel awaldada.

Et meie politsei juhtiwatele jõududele wõimaldada kõne all olewa metoodiga lähemalt tutvuneda, awaldame siin wäljawõtetõed Dr. Schneickerti raamatust.

Psühhotehnilisest vastavuse proovimisest üldse.

Psühhotehnilisel ametile vastavuse proovimisel on faks peaaülesannet: kindlaks määrata politseinikule tingimata tarvilikfude waimliste wõimiste alammäär ja selle kohaselt otsustada, kas kohasoowija teenistusele üldse wastab, ning teiseks — wõimalbada eriliste wõimistega ametnikke teiste hulgas ära tunda, neid nende eriwõimiste kohaselt wälja arendada ja ära kasutada.

Muidugi, ei ole siin küll mitte tegemist mõne ilmeksimata abinõuga — eeswõivad ju tihhipeale wilunud arstid kehalistegi omaduste hindamisel, — kuid kahtlemata peitub psühhotehnilises proovimise metoodis täiesti kõlblik förwalwahend, mille abil wõib tähtsaid näpunäiteid saamutada katsealuse waimliste wõimiste ja eriliste annete kohta. Ja see oleks juba suur samm edasi senise kõlblikkuse hindamise wiisi täiendamiseks, kus meie kohasoowija wõimisi tihti üksnes tema wälimuse, õigekirjutuse oskuse ja muu fagina koolitarkuse järele hindasime.

Kahjuks ei ulata praegu tuutud psühhotehniliied katseid weel kõikide politseinikule hädafarwiliste waimuomaduste ilmutamiseks, nagu äraõftmatus, tõearmastus, kohusetrundus, piiswus jne. Kuid see puudus lasseb ennaft eesialgu förwaldada liihema ehk pikema proowiaja läbi, mida iga teenistusse astuja peab läbi tegema, enne kui teda lõpulikult koha peale määratakse.

Katsete otstarbele wastawalt jaotab Schneickert need katse liiki: **üldised** — mälu ja tajumismõime proowimised, kombinereimis- ja otsustamismõime proowimine, keskendumismõime proowimine, loolilise mõtlemismõime proowimine; **erilised** — inimeste wälimuse meeleõpidamine, käefirjade ja joonistuste meeleõpidamine (grafoloogiline mälu), daktiiloskoopiline otsustamismõime, muude oskuste proowimine.

A. Mälu ja tajumismõime proowimine.

Aratundmise ehk tunnetuse protsessis teewad psühholoogid wahet märkamise, tajumise ja mälu wahel. Esimese all tuleb mõista otsekohest mõju, mida meie ergukawaga peale awaldawad wälised muljed — on seega peaaõjalikult ärarippuw meelte forrasolekust. Sel põhjusel tuleb muidugi järeelproowida, kas katsealusel nägemise, kuulmise ja teiste meelte orgaanid forras on.

Tajumine (märgete wastuwõtmine tseentraalse erutuse teel) ja mälu (kord juba tajutud märgete uuesti esilekutsumine — reprodutsioon — mõne aja pärast) kuuluwad sellewastu meie hinge isetegewuse walda. Nende juhtes on psühholoogide uurimised tõndanud, et nad oma mahutawuse, täpsuse ja kestwuse poolest piiratud on ja et nende piirduwus indiwiduaalselt wäga mitmekesise awaldub. Ka meelte kohaselt wõidakse tähele panna erisuguseid mälu tüüpe: ühe del on õteti hea optiline mälu, teistel jälle afustiline, kolmandad peawad isearanis hästi meeles igasuguseid liigutuse nähtusi jne.

Gelseiswaid märkusi silmas pidades on selge, et indiwiduaalselt mitmekesiste katsealuste juures ülesannete lahendamisel kunagi ühetajaseid tagajärgi wõdata ei wõi, mida ülesannete fokkuseadmisel ja tagajärgede hindamisel wõimalikult arwesse tuleb wõtta. Tihti leiame puundulikfude ehk nõrgalt arenenud wõimete förwal wäga häid wõimeid mõnel teisel alal, mis katsete lõpu fokkuwõttes siiski rahuldawa numbri annawad.

Et optilist ja afustilist mälu eraldi arwestada (mõlemil on politseiteenistuses suur tähtsus), jelleks tuleb katsealustele faks ülesannet anda, millistest üks nägemis- ja teinte kuulmismeele kaudu wastuwõetawad oleksid ja selle juures tublit tähelspanemis- ehk kontsentratsioonit wõimet nõuaksid.

1. ülesanne.

Katsealustele loetakse üks kord (wõib ka faks korda) ühe sündmuse andmestik (näit. juurdluse fokkuwõte) pikkamisi ja arusaadawalt ette. Katsealused peawad kõik sündmuse üksikasjad kohe selle järele kuulnud järjekorras peast üleskirjutama.

Näide.

Keegi hulkur palus ühes talus armuandeid. Et ta ennaft jämedalt ülewal pidas ja pererahwa wastu ahwardusi tarwitas, kihutati teda minema. Ta seipites kättemafsu, milleks taluuniku peksmata wiljaga täidetud küüni põlema pisti otsustas. Järgenawal wõl hiilis hulkur küüni, mille wärawad lukustamata seifid ja tõi sealt redeli wälja. Ta püstitas redeli küüni küljesina najale, mis seifis wastu juurewilja aeda, ronis umbes 7 pulka üles ja süütas ühest õhnaugust wäljarippuwad õled tikuga põlema. Selle järele ronis ta alla ja põgenes kiirelt M. küla poole.

Üksikasjad.

1. Hulkur palus talus armuandeid.
2. Ta pidas ennaft jämedalt ülewäl.
3. Ta tarwitas ähwardusi pererahwa wastu.
4. Teda kihutati minema.
5. Ta sepiitfes kättemaksu.
6. Ta otfustas taluniku peksmata wiljaga täidetud küüni põlema pista.
7. Järgnewal ööl hiilis hulkur küüni juurde.
8. Küüni wärawad olid lufustamata.
9. Ta tõi küünist redelt.
10. Ta piistitas redeli küüni juurewilja aia poolse küljefeina najale.
11. Ta ronis umbes 7 pulka üles.
12. Ta süütas ühest õhuangust wäljaripuwad öled tikuga põlema.
13. Ta ronis maha.
14. Ta põgenes kiirelt N. küla poole.

H i n d a m i n e: Kes näites sisalduwad 14 üksikasja kōik õigesti ükskirjutab, on kahtlemata I — wäga hea ära teeninud.

W i g a d e k s tulewad lugeda: 1) iga üksikasja wäljajätmine, 2) iga üksikasja moonutamine sisuliselt (üksikasja on lubatud edasi anda teiste sõnadega), 3) iga omalt poolt juure lisatud, ette loetud andmestikus puudunud asjaolu.

9—10 õige üksikasja edasiandmisest wõiks hinnata II = hea, 7—8 III = rahuloldam, wähem kui 7 aga IV = puudulik. Hääde tagajärgedega wõib toimetada hindamisest ka p u n k t i d e a r w u lugemise teel (näit. 8 plus, 6 miinus), mis teatawa katsealuse kōikide katsete üldkõikwõtte tegemisel isegi tuntawaid paremusi pakub.

2. ü l e s a n n e.

Optiliste nähtuste tajumismõimet wõiks järqmijel wiisil proowida:

Mitmesuguses juureses kartongist lõigatud tahwlite peale kleebitakse wõimalikult suurema ja katsealustele paremini nähtawa kirjaga armud, silbid, sõnad ja üksikud tähed. Tahwleid fordambõõda ülestõstes näitab katsete korraldaja neid lühikeseks filmapilguks katsealustele; kes nähtud armud, silbid jne. kohe ülestkirjutama peawad. Soowitaw on sellejuures ülesannete raskust fordorralt tõsta.

N ä i d e.

Wõetakse neli tahwlit ja kleebitakse iga ühe peale üks järgmistest armudest:

4061, 29729, 165093, 2390756.

Ülesannet wõib raskendada selle läbi, kui ühele kaardile kaks ehk kolm armu ükssteise alla kleebitakse. Seesugust faarti tules müidugi mõnt sekund kauem ette näidata, näitaks järgmised armud:

390
2418
302

Tähtede, filpide ja sõnadega kaardid wõiksid umbes järgmised olla:

r b k
r o b t
D g b d

mak
hir
sil

pime
sügav
laud

Seesuguseid ülesandeid wõib lõpmatuseni mitmekesistada ja nad on kiire waatlemise ja tajumise proowimiseks õige kohased.

Armude, tähtede, filpide ja sõnade asemel wõib ka tarwitada pilte ja joonistusi. Katsealused peawad niisugusel korral ettenäidatud pildid ehk joonistused järeljoonistama wõi nendel olewaid kujutlusi meelespidamise järele lähemalt kirjeldama.

Hindamine sünnib samuti nagu esimese ülesande juures.

3. ü l e s a n n e.

Õhkumismähtuste tajumise proowimine.

Katsete tegija ja kolmanda isiku poolt etendatakse katsealuste filma all mingisugune waremalt kõrkuräägitud sündmustik, mida katsealused kohe selle järele üksikasjalikult ja nähtud järjekorras kirjeldama peawad. Kuna tunnistajate seletuste tõepärasuse kontrolleerimiseks toimepandawate samalaadiliste katsete puhul katsealuste tähelepanu mitte otsekohse ei juhita sündmustiku hoolsa jälgimise tarwiduse peale, tuleb siin seda ometigi teha. Nii siis manitseatakse katsealuseid enne katse algust järgnewat sündmustikku hoolega tähelepanema ja seda siis täpselt kirjeldama.

N ä i d e.

Keegi (näit. käsilaja) astub tuppa, kandes kase käega kandikut, millel kaks klaasi. Ta asetab kandiku katsetegija ette laua peale ja tähendab käega ühe klaasi peale, mis täidetud weega. Katsetegija toob westitaskust karbikese nähtawale, wõtab sellest ühe tabletti (ehk tükkese juhkrut), mis-kab tableti tühja klaasi, walab teisest klaasist pisut wett peale ning joob tühjaks. Siis asetab ta tühjendatud klaasi enda kõrwale laua peale ja pistab nüüd karbikese püffi-

tasfusse. Käffjalg võtab tühja klaasi, asetab selle kandiku peale teise klaasi juure, võtab kandiku paremale käele ja lahtub toast.

M ä r k u s: Sündmuse kestel ei vaheta osalised ainuiski sõna. Samuti ei tarvitse nõuda fisheastuwa isiku wältnuse kirjeldust ega klaasi pandawa aine nimetust.

ü k s i k a s j a d.

1. Käffjala ilmumine kabe käe peal hoitawa kandikuga, millel kaks klaasi.
2. Kandiku asetamine lauale.
3. Käffjalg tähendab weega täidetud klaasi peale.
4. Katse korraldaja võtab westitaskest farki.
5. Ta võtab farkist midagi, mida tühja klaasi paneb.
6. Ta walab selle järele tätest klaasist pisut wett teise klaasi.
7. Ta joob sellest klaasist (joob tühjaks).
8. Ta paneb tühja klaasi oma kõrwale laua peale.

9. Ta pistab farki püfjitasfusse.

10. Käffjalg võtab klaasi laualt ja asetab kandiku peale.

11. Ta võtab kandiku paremasse kätte.

12. Ta lahtub toast.

Sündamine nagu eelmistegi ülesannete juures.

Ei ole soovitam ühel ja samal ajal katsealustele ka tuppä tulewa isiku kirjeldamist nõuda, kuna selle läbi tähelepanu wadeldawa tegewustiku pealt kõrwale saats juhitud, mille tõttu puhtliikumiste nähtuste tajumise wõime hindamine raskeneks. Isiku wältnuse tajumise wõimet tuleb eraldi proowida. Seda wõiks ka käfilolewas ülesannete seerias teha, samuti nagu muudegi asjade kirjeldamist, mida katsealustele lühikesel aja kestel ette näidata wõib, näit. mitmesugused asjad ja tööriistad krimmuuseumist, pildid jne.

Siiski oleks kohasem isikukirjeldust nägude meelepidamise proowimise puhul (wadata allpool) katseaineks wõtta.

(Järgneb).

Süümärkide tõenduste teaduslised alused.

Dr. E. Locard'i järele.

VI. Asjatundja ekspert.

Seltskondline organisatsioon, sellele on ülesandeks tehtud kuritegude wastu wõitlemine, usaldab selle ülesande täitmise mitmesugustele kaastöölilistele, kelle ülesanded on küll seadustes piiritletud, kuid praktikas on wõimata neist piiridest kinni pidada. Et kasutada kõiki moodjaid tehnilisi abinõusid kuritegija äratundmiseks, on kohtu-uurija sunnitud pöörata eriteadlaste poole, keda ühe sõnaga — asjatundjateks ekspertideks — kututakse. Sarnasele asjatundjale tehakse ülesandeks kahtlustuspõhjusi leida ning neid seletada, mispärast on tema isiklised wõimistel otustaw mõju kahtlustuspõhjuste tõendamisel. Meie ülesandeks on eksperdi tegewuse tagajärjerikkuse tingimused kindlaks teha ning neid lähemalt uurida. Neist tingimustest on kõige tähtsamad: 1) asjatundlikkus, 2) tarkus ja 3) kohusetunne walitud elukutse wastu.

1. **A s j a t u n d j a t e k k u s.** Asjatundja osawus ei ole sünnipärane omadus, waid on saawutatud ajajookul usina töötamise tagajärjel. Eimene omadus, mida nõutakse asjatundjalt, on teatawa tehnikaala põhjalik tundmine. Ehk küll ainult mõnes

üfikus kohas tõelisi asjatundjaid ette walimistatakse, leidub need peaaegu iga kohtu juures. Asjatundjate walikut toimetatakse selle järele, millised ülesanded neile tehakse. Peale selle wõib tarwitada eriteadlasi, kes küll kohtu asjatundjate-ekspertide nimekirjas ei seis, kuid kelle abi kahtlustuspõhjuste tõendamises otustawat osa wõib etendada. Ka politsei ja kriminaalametnikud peawad teatawal määral asjatundjad olema, sest kuriteo paigal leitud jälgede uurimine ning kahtlustuspõhjuste leidmine on tihtilugu politsei ehk kriminaalametnikkude hooleks usaldatud.

Tehnika põhjalik tundmine nõuab kõige pealt kitsast spetsialiseerumist. Täna ei wõi üks ja seesama isik toimetada furnukeha kahtlõikamist waimlise seisukorra ehk kihwtiproowi uurimist, salakirja seletamist, jälgede ning käekirjade sarnastamist jne., sest ta ei saa kõiki politseiteaduse harusid, nagu anatoomiat, patoloogiat, toksikoloogiat, psühiaatriat, krütograafiat j. t., põhjalikult tunda. Soowib keegi mingisugust piiritletud teaduse haru põhjalikult tunda õppida, on see küllalt suur ülesanne, et mehe terve tööjõu kasutamine selleks ära kulaks.

"EKA" EESTIMAA KINNITUS-ARTSIA-SELTS "EKA"

JUHATUS: TALLINN, PIKK T. 6.

Tule-, transpordi-, tööliste- ja elukinnituste juure on üles võetud

ÕNNETUSJUHUSTE KINNITAMINE:

üksikute isikute igasuguste õnnetusjuhuste kinnitamine, spordiseltsi liigete, tuletõrjute j. n. e. kollektiivkinnitamine,

automobillil sõitjate kinnitamine,
õhusõiduriistadel reisijate kinnitamine,
reisi-õnnetusjuhuste kinnitamine.

14208

Teateid saab igaüks, kes asjast huwitet, maksuta ja täitsa mittekohustawalt

Kohtunik, kes enda ümber kogub terve saatkonna asjatundjaid, nagu arste, sööma-ainete analüüseerijaid, keemikuid, kihwtitundjaid, politseinikke jne., ei tohi loobuda ka edaspidisest asjatundjate spetsialiseerimisest, sest tehnika edenemine, iseäranis wii-mastel aastatel, nõuab ka rohkem ja rohkem kitsarinnalist spetsialiseerumist, ilma milleta põhjalik käteõppimine wõimata oleks. Võib juhtuda, et asja selgitamine oleneb puhttehnilistest küsimustest; siis loobub kohtu-nurija omist harilikudest nõuandjatest-ekspertidest; ta pöörab isiku juure, kellel sel tehnikaalal praktika, näituseks käsitöölise juure, kes tuntud, kui wilunud tödjõud omas ametis, ja see peab siis oma otse selgitatava asja kohta andma. Sellepärast on tähtis, et kohtud endale kindluseks tarbeks aujate inimeste kaasabi, kes omas ametis wilunud ning iseseiswalt otustada suudawad. Asjatundjate nimetiri on puudulik, kui seal puuduwad, näituseks luffsepad, müürsepad, puusepad, elektrotehnikerid jne.

Esimene nõue asjatundja vastu on, et ta oma ametit põhjalikult tunneks. Pole küllalt, et ta jeda oleks põhjalikult õppinud — tal peab ka praktiline wilumus olema. Nii siis tuleb loobuda igasugustest juhtumisi nimekirja jattunud ehk auekspertidest, nagu neid leidub nii mõneski prowintsi linna kohtus, ning nimekirja üles wõtta ainult täitsa wilunud omal ametalal isikuid, kes ka suudaksid kasulikud olla.

2. Tarkus. On tingimata tarwis, et asjatundjad-ekspertidid oskaks põhjalikult oma ametala tehnikat ning tunneks kõiki

abiallikaid, mis sel tehnikaalal tarwis lähewad. Edasi on anne kõiki „näha“, ehk „tähele panna“ ülitarwilik. Suurem osa inimesi sammub mööda maailma ilma et vähematti määratu palju sündmustest maailmas tähele paneksid. Wastupidi neile on inimesi, kes kõiki tähele panewad, näewad, kuulewad. See on looduse and, mis aga asjatundja eksperdi wäljakujunemisele wäga palju kaasa aitab.

Sarnaste kalduwustega inimeste spetsiaalne koolitamine võib anda esimese järgu asjatundjaid-eksperte. Sarnased inimesed, trammiwagunisese astudes, panewad kohe sõitjate wäljapaistwamad omadused tähele, ilma et neil oleks waja oma tahet selle peale loondada. Ka kõige wäiksemaid kõrwakesta iseäraldusi ehk arme näol, tabawad nad ühe ainja pilguga. Ja kui üks neist armidest ehk kõrwakesta iseäraldustest on sarnane waremalt pildil nähtud armiga ehk kõrwakesta iseäraldusega, siis on tagaotsitaw kuritegija ehk äraharanud wang kohe ära tuntud.

Kui nüüd asjatundja oskab näha, siis peab ta weel oskama kaineelt mõelda. See on aga üks haruldasematest omadustest, nimelt tal peab olema kaine inimhõidatus. Keegi oli kord ütelnud: teaduse sihts ja ülesandeks on inimest kahllema õpetada. Teaduslik kahllemine ei tähenda weel mitte kindlat otust, et mitte millegi üle ei wõi kindel olla, waid tähendab rohkem arusaamisest süüfilise tõelisuse tarwilistest piiridest. Wata kahelda tähendab mitte unustada, et tõelisuse kõrgem aste tähendab sama palju, kui kõige wäiksem eksimismõimaluste arm.

Effimismõimaluste arm ei võrdne kunagi nullile, niisama ei ole ka kunagi võimalik, induktioonilise ega analoogilise järeldamismeetodi teel absoluutsele tõiteadmisele jõuda.

Peale selle peab olema asjatundjal veel selge arusaamine, mis tarvilik on, et ta oskaks oma otjustust selgelt väljendada ning oma meendeid teistele edasi anda.

Tal peab olema autoriteet, s. t. peab äratama aukartust enese vastu, et kohtuniklike tähelepanu enese peale pöörata, ning küllaldaselt kõneosavust, et wannutatud meeste wilgast huvi äratada. Omadused, millised ta jarnasel momendil vajab, lähewad niivõrd lahku neist, millised ta vajab laboratooriumis ehk kuringkõhhal töötamisel, et harwa leidub jarnaseid inimesi, kes kõikide nende omadustega warustatud oleksid. Üks on meister laboratooriumis ning raamatute kallal uurimises, kuna ta kohtu ees poistene paistab olewat; teine on wastuolija tänulik, kui teda wabastatakse igasugustest laboratooriumi uurimistest ja tõendusete kindlaksteegemistest, aga kohtu ees ta tunneb ennast nagu kodu olewat; sest õigust leida ja väljendada nõuab kaks isesugust temperamenti.

Kõik need head omadused wõiwad oma tähenduse kaotada, kui asjatundjal arusaamine korralikkusest puudub, milline omadus üksna harwa, iseäranis teadlaste juures, leidub. Nii mõnigi on juhuslikult teadlaste töötuba näinud: terve meri raamatuid ja paberit katavad põrandat; ka lauad ja toolid on samuti raamatutega ehk paberitega kaetud; kahtlustuspõhjusti tõendawad dokumendid lamawad laiali paisatud — üks ühes, teine teises nurgas. Ja kui nüüd tarwis üht ehk teist otjust teha ja kohtule esitada on kõik paberid niivõrd segamini aetud, et wõimata oleks kindlaks teha, kas see plekk sellest mõrtjukatõõst ehk too sõrmejälga tollest wargusest pärit on. Kas julgub asjatundja hea õnne peale otjust teha? Mida ütleb siis kohus, kui ta teada saab, et warast on mõrtjukatõõ eest ja mõrtjukat warguse eest karistatud, ehk et tähtsad tõendusdokumendid on leitud prügikastist?

Tähelepanelikkust, järelemõtlemist, kritiseerimiswõimet, fantaasiat, tarkust, täpsust, kõneosavust, korralikkust — kõiki neid omadusi nõutakse ühest inimesest. Kas leidub palju jarnaseid iifkuid, kes küllalt kohased oleks asjatundja ametalale?

(Särgneb).

Ewangeeliumi-Wennaste (Herrnhuti) koguduste tekkimine, nende asutamine ja tegewus Eestis.

Teatavasti ajutas wanasti Saksamaal Saksi krahw Zinzendorf Herrnhuti Wennaste koguduse. Wennaste kiriku elu pidi põhjenema usus ja armastuses. Kord Prantsusmaal Pariisis wiibides, nägi Zinzendorf, et Katoliku waimulikud enda kiriku usus samuti kindlad on kui tema oma; sellepärast jätsid mõlemad pooled waelused usu üle katki ja püüdsid armastuses Kristuse wastu ühineda ja üksteist „wennaks“ pidada. Mjalugu teab seletada, et krahw Zinzendorf isegi rõõwolit armsaks „wennaks“ on nimetanud. Krahwi mõttas Berthelsdorffis on nõnda nimetatud koht Gutberg. Selle koha peal elasid Määri wennad asunikudena. Kord oli krahw nende juures olnud ja palwetanud Määri wendadega ühes, paludes Jumala õnnistust uutele asunikudele. Sellega pandi siis ka alus Wennaste kogudusele ja Gutbergi hatari päraspoole nimetama Herrnhutiks (Jõhanda-Gutiks). Nii tekkis siis Herrnhuti Wennaste kogudus. Waatamata selle peale, et krahw Zinzendorfi tema waimulikus tegewuses peeti kord lahtuju seltsi-ajutajaks ja kiriku salgajaks, ehk küll Wennaste kogudus ülestaswanud on Saksamaa Ewangeeliumi kiriku põhjal, siiski oli krahw Zinzen-

dorf uusi kogudusi ellu kutsunud, kus Wennaste ehk Herrnhuti waim oli walitsema hakanud. Wennaste koguduse asutamise päewaks loetakse 13. august 1727. a. Sel päewal on ühendanud Jeesuse Kristuse waim ühel pühaõhtusõdemaal Berthelsdorff kirikus Herrnhuti elanikke tõsisest wennaarmastuses („mete õppijime armastama“).

Wenemaale asusid Saksamaa wennad (Herrnhuterid) elama Tšaritsõini lähedusse Sarepta asundusse. Ka Balti maades, Eesti-, Liwi- ja Kuuramaal, on wanasti tegusemas olnud oma uuelu alal Saksamaa Wennaste koguduse liikmed (Herrnhuterid).

Kõigeõrgema täsuga Moskwas, 27. oktoobril 1817. a., oli Wene Keiser Aleksander I. kinkinud nimetatud kolmes Läänemaa kubermangus sel ajal eluswatatele Saksamaa wendadele kõik neesamad õigused ja eesõigused, mis Sarepta wendadel olid, nimelt: wabadus usutunnistuses; luba ajutada eestlaste, lätlaste ja ka teiste waimuistest huwides palwemajasid linnades ja külades sellega, et nad Wennaste koguduse wanemate ja liikmete juhatusel ja walitsemisel all oleks; luba kreposteerida takistamata Balti kubermangudes Wennaste koguduse pärast olemaid

maatükke ühes nende peal olevate ehitustega; samuti ka Wennaste koguduse wanemate ja liikmete omi maju, tingimusega, et koguduse päralt olewast warandusest ei tohi midagi ära anda, ega ära müüa.

Sama kõigeförgema käsuga oli antud Wennaste koguduse piiskoppide poolt ametisse õnnistatud preestritele õigus oma uhuwendade (sakslaste) juures, kõiki waimulikke ametialituji toimetada. Oli lubatud ka wendadele koguduse wanemate seast oma-ülemust wälida, kes pidid Wene siseministeeriumile alluma.

See, mis kõigeförgemas käsus öeldud, on kodifitseeritud Wene seaduste kogusse, Wõderaste uskunde Waimulikkude Asjade Seaduse (W. S. K. XI f. I. j., 1896 a. wäljaanne, §§ 1087—1099).

Ragu kõigeförgemast käjust ja Wene seadusest nähe, wõisid kõik õigused ja eesõigused kingitud saada kahtlemata ainult Saksamaa wendadele (Herrnhuteritele).

Kuid Wene seadusse on käsulirjas nimetatud õigused ja eesõigused muudatustega sissewõetud, kus näituseks on öeldud, et Wennaste koguduse palwemajade ja palwekoosolekute ajutamise lubajid antakse wälja nendele, kes Weneriigi alamad on; lubade wäljaandjaks on nimetatud kohalik Konsistoorium; luba saaja pidi olema selle koha alaline elanik, kus ta palwekoosolekuid tahtis toimetada. Waimulikke talituji lubas Wene seadus Wennaste koguduse preestritele ainult nende (saksa soost) wendade keskel toimetada, nii et kohalikkude elanikkude (eestlaste) kohta see luba wene seadusega ei käinud. Ew.-Lutheri usu kiriku õpetajatele oli ka antud õigus Wennaste koguduse palwemajades jutlustada. Enamasti olid aga tegelikult palwetundide pidajateks konsistooriumi poolt kinnitatud lugejad kohalikkudest elanikkudest (eestlastest). Siin juures olgu lähendatud, et Balti kubermangude Ew.-Lutheri usu õpetajatel ja praostkondade praostidel ei olnud mitte ainult õigus, waid neid sai Wene seadusega koguni kohustatud nõnda nimetatud Wennaste koguduse palwemajasid wõimalikult sagevasti järewalwe mõttes waatamas käima.

Küsid, kui suur oli siis Wennaste kogudus wanasti tema pärisajupaigas Herrnhutis, leiame ajalooft andmeid, et nende arv 1727. a. oli 300 hinge ümber, aastal 1782 — 600 ümber.

Meil Gestic ei wõinud pärisherrnhutlasti küll mitte kuigi palju olla, kes oleks wõinud enesest iseseiswat Herrnhuti kogudust kujundada; seda arwamist kinnitab ka keiser Aleksandri käsukiri, kus punkt 7. on öeldud, et „koguduse liikmete arv ei ole ka suur“.

Nii wõib siis kindlasti arwamise juurde jääda, et meil Gesticis olewad nõnda nimetatud Wennaste

(Herrnhuti) kogudused ei seisnud ei wanasti ja ei ka nüüd muudest liikmetest koos, kui ainult meie alalistest kohalikkudest Gesti soost elanikkudest, kes enamjagu kõik Ewangeeliumi-Lutheri usulised olid ja on.

Wõisid küll olla Gesticis mõningad Saksa soost wendad, kes siin ei tea misjugu eesmärgil ja kelle soowitusel pidid maa- ja ka linnaelanikkude „waimulist elu“ juhtima. Et Wene ajal saksaameelne Ew.-Lutheri usu kindral-konsistoorium küll oli soowinud, et neid isikuid (kohalikke elanikke) Wennaste koguduse liikmeteks arwatud saaks, kes sellekohast soowi awaldawad ja et nad ise seda pühalikult tunnistaksid, ei leidnud see ettepanek Wene tsaari poolt rahuldusmisi: 1834. a. tähendatud ettepaneku puhul ilmus kõigeförgem käsi, millega teada anti, et seda soowi täita ei saa, sest et 1) Balti kubermangudes eluswad wendad iseäralise waimuliku seltsisise ei kuulu, waid nad tunnustawad üldse Ew.-Lutheri usku ja et 2) kõik kõigeförgemates armurijades 27. okt. 1817. a. ja 10. okt. 1826. a. nimetatud õigused ja eesõigused ainult tööistele, see on Wene maale selles seisuses sisserännanutele Wennaste koguduse liikmetele (Herrnhuteritele) annetati ja annetada wõidi, kuid mitte nendele, kes oma pea järele heaks arwasid Herrnhuterite nime endale omandada.

Saksamaalt sisserännanuteist Herrnhuti wendadest, kui neid siin wähe oligi, on kas siin ära furnud ehk Saksamaale tagasi läinud. Wiimastest Saksamaa Wennaste koguduse wanemateks olid siin Gesticis Ziegel ja Weber ja kõige wiimajeks wanemaks enne ilmasõda Herrnhutlane P. B., kellele ei saadud teistki Wene kodakondsust kätte, kui ühe Wene sõjawäe Saksa soost aadeli seisusest kindrali soowitustel Wene förgemates ajutustes Peterburis, millel oli seesugune tagajärg, et järgnes Wene keisri kõigeförgem käsi Saksamaa alamar Herrnhutlast P. B. Wene kodakondsusse wastu wõtta, sellega, et tema Gesticis asuwate Ewangeeliumi Wennaste koguduste palwemajade ja koosolekute juhataja saaks olla. P. B. wõttis küll Wene kodanikuwande wastu ja temale sai ettepanud kubermangu walitsuse poolt kuskile kogufonda end üles wõtta lasta. Kubermangu walitsuse poolt anti P. B. tunnistus wälja, et ta Gesticis asuwate Ew.-Wennaste koguduse palwemajade ja koosolekute juhataja on, misjugune dokument weel praegult tema käes peaks olema. Gesticis elamise ajal olla ehitatud P. B. elumaja üles (Rentmann tän.), kus weel praegugi tema korter olla ühes sisse-seadega, kelle järeawaatajaks olla kohalik elanik, eestlane. Warsti enne ilmasõja algust 1914. a. oli kuulda, et P. B. on Saksamaale ära sõitnud, kuhu ta jäänud on senini. (Järgneb).

Tshehoslowaakia omawalitsuse walimisseadus.

E. Dolf.

Igal kogukonnal Tšehoslowaakias on kolmejugu-
sed orgaanid: kogukonna esituskogu (nime-
tame teda wolikogu¹), kogukonna walit-
sus ja kogukonna eestseisja (Bürger-
meister).

Tähendatud orgaanide walimine sünnib praegu
kõikidele kogukondadele 31. jaanuaril 1919. a. antud
ühise walimisjeaduse põhjal, misjugune seadus hil-
jem 23. märtsil 1920. a. ja 14. juulil 1922. a. seadus-
tega osalt muudetud ja täiendatud.

Warem maksid Tšehoslowaakia wabariiti kuulu-
wate omawalitsuste kohta 14 üksteisest lahkumise walimisjeadust. Peale selle toimetati kogukondades,
mis eripõhikirja alusel tegutsesid, walimisi išeäraliste walimisjeaduste järele. Kõikide nende walimisjeaduste alused olid hoopis teised, kui seda praegune seadus ette näeb. Mafsem walimisjeadus on rajatud üldise ja ühtlase walimisõiguse põhimõttele ning proportsionaalsele walimisjüsteele.

Aktiivsest ja passiivsest walimisõigusest.

Wolikogu walimistest osawõtmise õigus on kõigil wabariigi kodanikel, kes walijate nimetirjade üldiseks waatamiseks wäljapanemise päewal:

- a) 21 aastat wanaks saanud;
- b) wähemalt kolm kuud, eelpool tähendatud tähtaajast tagasi arwates, kogukonnas elawad¹;
- d) walimisjeaduses ettenähtud põhjustel walimisõiguse teostamisest kõrwaldatud ei ole.

Sõjawäeteenistuses seiswad isikud kantakse selle kogukonna walijate nimetirja, kus neil nimetirjade wäljapanemise päewal teenistuskohal oli.

Iga kodanik võib walimisõigust ainult ühes kogukonnas teostada ja peab seda isiklikult tegema. See on mafsem ka siis, kui tal mitu elukohta²) on.

¹ ja ²) Sõna „elawad“ ja „elukoht“ all mõistab seadus elukohta sõna tehnilises mõttes, s. o. peatamist teatud kohas mõttega seda oma alaliseks elukohaks luua.

Elukohta asutamiseks ei ole tähtsust sel asjaolul, kus teatud isik ametis või töös käib; elukohta mõiste jaoks on tarwilik, et isik teatud kohta elama on asunud ja tal mõte ja tahtmine on seda kohta oma alaliseks asupaigaks walida, teda teataval määdul oma majanduslike elu keskkohtaks muuta.

Isik ei kaota sellelabi kogukonnas mitte oma elukohta, et ta ajutiselt seal eemale on läinud, kui asjaoludest selgub, et tal kindel mõte on sinna jälle tagasi tulla, niipea kui põhjus kaob, mis teda kogukonnast wälja sundis minema.

Walijate nimetirjade kohta käiwates määrustes on ette nähtud, et ühte ja sama isikut ainult ühte walijate nimetirja üles võib wõtta. On kellegil ühel ja samal ajal mitu elukohta, siis peab ta ise otsustama, misjugusesse nimetirja ta üleswõetud soowib saada. On keegi ühel ajal eht üksteise järele mitme elukohta või elukohta muutmise tõttu jätsti ka mõne teise kogukonna walijate nimetirja sattunud, siis ei wõi ta jelles teises kogukonnas aasta jooksul, arwates sellest päewast, millal tema endises kogukonnas walimisi toimetati, mitte kaaja walida. Kas ta oma endises kogukonnas walimisõigust tegelikult tarwitanud on, ei ole mitte määduandem.

Walimisõiguse teostamine kahes eht enamas kogukonnas, samuti ka katse selleks on karistatavad.

Wolikogusse ja komisjonidesse võib ainult niisuguseid isikuid walida, kellel walimise õigus, kes 26 aastat wanaks saanud, kes kogukonnas wähemalt üks aasta elawad, arwates walimise päewast tagasi, ja kelle walimiseks seadus otsekohesid tingimusi ei tee.

Komisjonidesse võib ka niisuguseid isikuid walida, kes mitte wolikogu liikmed ei ole, kuid nad peawad tingimistele wastama, mis walimiseks tarwilikud.

Wolikogusse ja komisjonidesse ei wõi walida:

- 1) omawalitsuse ametnikka ja teenijaid, selle kohta wolikogu või walitjuse dissiplinaarwõim mafsem, kuid ainult kogukondades, mille elanikkude arv alla 5000. Kogukondades, kus üle 5000 elaniku, ei wõi ametnikka ja teenijaid bürgermeisteriks, tema ajatühtajaks ega kogukonna walitjuse liikmeks walida;
- 2) kõikide walitjusaikutuste ametnikka, kes otsekohesid järelewalwet kogukonna üle teostawad;
- 3) isikuid, kes kirjalikult meeletuletusest hoolimata jelles wiimases määratud wähemalt wiiepäewasel tähtajal kogukondliku mafsuib ära ei maffja, mille mafjutähtajast üle aasta mööda läinud¹);
- 4) isikuid, kes kohustatud on kogukonna pärast või wiimase walitsemisel olewate waranduste, samuti ka kogukonna asutuste ja ettevõtete üle aru andma, ja seda mitte teinud ei ole, olgugi, et wolikogu eht

¹) Mafsumõlg peab üle aasta wana olema, s. t. sellest ajast peale, kui mafs mafsta oli, kuni walimise päewani peab wähemalt üks aasta mööda olema ja peale selle weel wiiepäewane meeletuletuse tähtaeg.

Ei ole mõlgnik meeletuletuses ettenähtud tähtajal mõlga ära tajunud, siis ei wõi teda ka wolikogu ja komisjonide liikmeks walida, olgugi, et ta mõla enne walimise päewa kustutab. See tingendus ei ole mafsem tulewiku kohta.

järewalwe asutuse poolt neile aruandmiseks määratud tähtaeg mööda on läinud¹⁾.

Aruande esitamise kohta pärast tähtaega on määratud need samad asjaolud, mis ülemal määratud tähtaega tähtendatud sai.

3ga walija on kohustatud walimistest oja wõtma.²⁾ Sellest kohustusest on wabastatud:

- 1) arstid,
- 2) isikud, kes üle 70 aasta wanad,
- 3) isikud, kes:
  - a) haiguse ehk kehaliste puuduste tõttu walimise ruumi ilmuda ei saa.
  - b) edasi lükkamata ameti wõi teenistuse kohustuste tõttu mitte õigel ajal walimise ruumi ilmuda ei saa,
  - d) walimise päewal walimise kohast vähemalt 25 kilom. kaugel on,
  - e) takistatud on ilmuma liikumise võimaluste puudusel wõi mõnel muul möödapääsemata põhjusel.

Teenistuse andjad on kohustatud walimise päewal tööd nii korraldama, et teenijad walimistest oja wõtta saawad.

3ga walija on kohustatud walimist walitfogusse, walitfusesse ja komisjonidesse vastu wõtma.

Kohustusest walimist walitfusesse ehk komisjonidesse vastu wõtma on wabastatud:

- 1) isikud, kes üle 60 aasta wanad;
- 2) naisterahwad, kellele perekonna eest hoolitsemine ametikohuste täitmiseks takistusi teeb;
- 3) isikud, kes kats wiimast tähtaega walitfusse liikmed olnud;
- 4) isikud, kes arstlike tunnistusega töeks teewad, et nad tõsiselt haiged wõi neil muud kehalised puudused, mis neid ametikohuseid täita ei võimalda;
- 5) isikud, kes oma ameti tõttu sagedasti wõi kauemat aega väljaspool kogufonda wiibivad;
- 6) teenijad, kes oma teenistuse tõttu korralduslikult ametikohuseid täita ei saa;
- 7) seadusandliste, awalikõigusliste asutuste walitud liikmed;
- 8) tegewas sõjawäeteenistuses seiswad isikud.

¹⁾ Isikute hulka, kes oma passiivse walimisõiguse selle läbi kaotanud, et nad õigel ajal aruandet ei esitanud, kuuluvad niisugasti walitud kui ka määratud ametnikud. Et seadus aruande esitamise kohustusest wälja läheb, siis peawad eeskätt omawalitfusse seaduses selleks ettenähtud tähtajad mööda minna lastud olema; peale selle on aga veel tarwilik, et walitfogu wõi järewalwe asutus aruande kohuslastele sellekohase erimeeletuletuks saadab. Walitfogult wõutakse selleks wastawat otjust.

²⁾ Ilma wabandatava põhjuseta walimistest eemale jäämise peale waatab seadus kui üleastumise, kohustuse hooletusesse jätmise peale, kuna isikud, kes seda kohustust ei täida, karistuse alla langewad.

Walitfogu, walitfusse ja komisjonide liikme kohuste täitmise wabastamiseks on need samad põhjused määratud.

Seadus näeb isikute jaoks ette, kes selle üle otjustab, kas walimiste tagasilükkamiseks wõi ameti mahapanemiseks seaduslikud põhjused olemas wõi mitte.

Kes sellest hoolimata, et wastaw ametiasutus walimiste tagasilükkamiseks ehk ametist wabastamiseks oma nõusolekut ei anna, walimisi siiski vastu ei wõta, wõi ametist tagasi astub, wõi kes tõrgub enne sellekohast otjust ametikohuseid täitmast, kaotab käesolewal kui ka järgnewal walimisel õiguse walitud saada ja langeb peale selle weel seaduses ettenähtud karistuse alla.

Walitfogu, walitfusse ja komisjonide liikmete arwust ja walituste ajast.

Walitfogu liikmete arw on kogufondades:

kuni	200 elanikuga	—	9
"	500	—	12
"	1000	—	15
"	1500	—	18
"	2000	—	24
"	5000	—	30
"	20000	—	36
"	50000	—	42
"	100000	—	48
üle 100000	"	—	60

Pealinna Praagas on walitfogu liikmeid 100.

Walitfusse liikmete arw ühes bürgermeistri ja tema asetäitjatega sünnitab ühe kolmandiku kõikide walitfogu liikmete arwust.

Komisjonide, samuti ka nende liikmete arwu määrab kindlaks walitfogu. Isikute komisjonide liikmete arw ei wõi mitte suurem olla kui pool kõikidest walitfogu liikmetest.

Walitfogu walitakse alati neljaks aastaks, arwates sellest päewast, kui kogufonna walitfusse walimine jõusse on astunud.

Bürgermeistri, tema asetäitjate, walitfusse ja komisjonide walitused kestawad kuni walitfogu walituste lõpuni.

Walitfogu, walitfusse ja komisjonide liikmeid õigused lägewad kaduma:

- 1) surmaga,
- 2) passiivse walimise õiguse kaotamisega wõi hiljem tekkinud asjaoludel, mille tõttu kodanik warem mitte walitud ei oles wõinud saada,
- 3) ametist tagasiastumisega, kui selleks seaduslikus orras luba antud,
- 4) sellest päewast wäljaastumisega wõi wäljajätmisega, mille nimelinas walitud isik walimistest kandideeris. (Järgneb).

Õiguste adusest.

Tsiwiil-õigus.

Wann. adw. K. Mikfeldt.

Abielu lepingud peawad tingimata kirjalikult tehtud saama. Peale selle, kui tahetakse, et leping ka kolmanda isikute kohta matsew oleks, siis tuleb jeda „Riigi Teatajas“ rahukogu kaudu awaldada (§ 36). Riikaua aga loetakse warandust ühiseks ja mehel on õigus tema tarwitamise ning jissetulekute peale. Kuid selle juures tuleb tähendada selle peale, et tulu naise warandusest saab mees mitte oma isiku jaoks, waid ühise abielu tulude katmiseks.

Waranduse walitsemisest ei pea mees mitte naisele aru andma; jiski wastutab tema selle kahju eest, mis naise warandusele tema jüü läbi tekinud (§ 50), ning naisel on teatawatel juhtumistel õigus kohut paluda, et mees walitsemisest kõrwaldatud saaks.

Mis puutub wõlgasid, mida naine abielu ajal teinud, siis ei ole mees kohustatud neid tunnistama, kuid wõlgnikul jääb ikkagi õigus nõudmist naise eraldatud waranduse peale pöwrata. Minult teatawatel juhtumistel wastutab mees, ifegi oma warandusega, naise wõlgade eest, näit. niijuguste eest, mis on tehtud koduste tarwiduste jaoks (для домашняго быта), mehe ülesandel jne. (§ 56).

Naine oma warandusega mehe wõlgade eest harilikult ei wastuta (§ 58, 105).

Wanemate ja laste ühing põhjeneb seadusliku sündimise peal. Detatakse selle juures, et ema seaduslik mees on ka lapse isa, kuna see pole ümberlükatud. Balti Graf. (§ 132 ja järgm.) loeb seaduslikkudeks lapsi, kes on sündinud seaduslikus abielus mitte enne 182 päewa pärast abielu sõlmimist ja mitte hiljem kui 10 kuud pärast abielu lõppu. Selle juures on aga mehel õigus 1 aasta jooksul lapse sündimisest neid oletusi kohtu teel wäärata (опровергнуть) Tj. Ap. j. § 1348. Teatawatel juhtumistel woiwad jeda ka mehe pärijad teha 3 kuu jooksul pärast tema surma, nimelt kui mees enne lapse sündimist wõi enne ülemaltähendatud aastase tähtaja lõppu ära sureb, ilma et oleks last omaks tunnistanud.

Seadusliku sündimise tõenduseks on kõige esmalt ristimise täht (B. Graf. § 146), peale

selle aga wõib jeda kindlaks teha ka teiste dokumentidega ja ifegi tunnistajate waral. Peale seadusliku sündimise wõib wanemate wõim ka seaduslistamise ja lapsendamise läbi tekkida.

Seaduslistamine (узаконение) seisab selles, et wäljaspool abielu sünd. lapsed saawad seaduslikkudeks loetud, ning omandawad kõik õigused, mis wiimastel on. Seaduslistamine sünnib harilikult selle läbi, et lapse ema ja isa üks teisega abielu astuwad (§173). Lapsi maksuwetust abielust loetakse seaduslikkudeks (§ 174).

Lapsendamise (усыновление) juures antakse wõõrastele isikutele seaduslikkude laste õigused. B. Graf. lubab lapsendamist kõikidele isikutele, meeste- ehk naisterahwale, abielus wõi wallaliste, kes wabalt enesega ning oma warandusega käjustada woiwad, kuid lapsendaja peab kõige wähemalt 18 a. wanem olema, kui lapsendataw. On aga lapsendajal omal lapsed olemas, siis wõib tema lapsendada ainult põhjustel, mida kohus tähtsaks tunnistab. Lõpuks on ka lapsestatama ehk tema wanemate (eestkojajate) nõusolek tarwilik.

Lapsendataw astub lapsendaja perekonda, kes tema üle wanemate wõimu omandab, esimene selle wastu kannab kõik seaduslikkude laste kohustusi. Kuid tema ei astu mingisugusesse juriidilisse wahetorda lapsendaja sugulastega (§ 188).

Lõpeb wanemate wõim nende ehk laste surmaga, karistusega, mis kõikide õiguste kaotamisega seotud jne. (§ 225 ja järgm.).

Jätkuised ja warandusliised wahetorrad. Wanemate wõim on isa ning ema käes; ainult nende mõtete lahkimineku puhul on isa tabel ülekaal. Wanemad on kohustatud oma laste ülespidamise ning kaswatamise eest hoolitsema, ning neil on õigus lapsi sõnakuulmatuse pärast koduste abinõudega karistada. Laste kohus on oma wanemaid austada, neil abiks olla ja wanaduses nende eest hooli kanda.

Waranduslikes suhtes on lastel ja wanematel erandatud warandus, kuid esimes-

te alaealsusel walitseb tema üle isa (pärast wiimase surma ema), kui eestkostjad, kes aga kohustatud pole oma walitsemise üle aruannet andma.

Wanematel on ka õigus laste alaealsuse ajal wiimaste warandust tarwitada (§ 218). Kohustuste eest, mida alaealised on sõlminud ilma wanemate teadmifeta ehk nõusolekuta, wiimased wastutawad ainult siis, kui on ise sellest mingit kasu saanud. Riisamuti ei wastuta wanemad oma warandusega kahju eest, mis laste kuri- või süütegude läbi tekkinud (§ 222). Wanemate kohustuste eest wastutawad lapsed siis, kui nad on wanemate pärandust wastu wõtnud.

Eestkoste ja hooldamine.

Perekond hoolitseb nende eest, kes oma nooruse tõttu ei suuda ise ennaft üles pidada. Tuleb aga ette, et wanemad surewad ja laps jääb üksi. Sarnastel juhtumistel astub wälja riik, ja määrab laste juure isikuid, n. nim. eestkostjaid, kes nende wanemate aset täitma peawad. Nagu lapsedki nõuawad alalist järelwalwet ja hoolitsemist ka nõdrameelised, kurtummad, pil-lajad jne. Nende üle saawad hooldajad määratud.

Meie seadus tunneb kolm eestkostjate liiki alaealiste üle: a) seaduslik eestkoste ehk isa ja ema eestkoste wanemate wõimu põhjal, misjulgusel mingit finnitamist kohtu poolt waja ei ole (§ 273). Isal ja emal, kui eestkostjatel, on õigus laste warandust käsustada ja tarwitada ja nemand ei ole kellelgile kohustatud oma walitsemisest aru andma; b) testamendi eestkoste (завещат. опека), kui wanemad juba testamendis oma lastele eestkostjat määravad, keda aga kohus kiinitama peab (§ 290); d) määratud eestkoste (опека по назнач.), kui testamendis eestkoste ei ole ette nähtud ja waestelaste kohus teda peab määrama (kirjalikult) kas ligemate sugulaste või kõrwaliste isikute seast.

Eestkostja amet on seltskonna kohustus, millest keegi ennaft ilma seadusliku põhjusteta kõrwale hoida ei tohi (§ 329, 330). Kuid eestkostjaks ei wõi olla: alaealised, haiged, kes ei suuda omagi asju talitada, pillajad jne. (§ 314 ja järgm.).

Eestkostja täidab laste wanemate aset ja peab sellepärast ka nende ülespidamise ja kaswatuse eest hoolitsema. Kõikides juriidilistes toimingutes ning kohtu asjades astub tema laste eest wälja ja toimib nende eest. Toi-

mingud, mida alaealine ilma eestkostjata teinud, ei ole temale kohustatavad (§ 350, 351). Peale selle hoolitseb eestkostja ka alaealise waranduse eest. Sellepärast peab eestkostja, eestkostmist oma peale wõttes, wiibimata waranduse koosseisu wälja selgitama ja tema nimekirja kokku seadma (kahes eksemplaaris). Walitsema waranduse üle peab tema, kui hea peremees, wastasel kõrval wastutab tema iga kahju eest (§ 300). Selle juures hoolitseb tema mitte ainult selle eest, et warandust alles hoida, waid ka selle eest, et teda suurendada. Tähtsamate walitsemise aktide jaoks, näit. liikumata waranduse omandamiseks ehk wõõrandamiseks jne., on eestkostjal tarwis waestelaste kohtu nõusolekut. Oma tegewusest annab eestkostja iga aasta waestelaste kohtule aruande ning saab oma waewa eest taju — 5 prots. alaealise puhtast tulust.

Eestkoste lõpeb alaealise surmaga, tema täieealsusega, lapsestamisega jne.

Hoolekanne. Balti Graj. järele sünnib hoolekande määramine hoolekande kohtu poolt, ainult täiealiste üle wastawa tsiwiilkohtu otsuse põhjal, kusjuures hooldaja, nagu eestkostjagi ei wõi oma kohustusest ära ütelda.

Hoolekanne nõdrameelsete üle saab määratud nõdrameelse isiku ning waranduse üle. Rahukogu määruse põhjal nõdrameelseks tunnistamise kohta. (Ts. Ap. s. § 1913—1927). Kõik nõdrameelse toimingud loetakse maksuwetusiks.

Hoolekanne isikute üle, kes kohtu poolt pillajateks tunnistatud (Ts. Ap. s. § 1928), seisab selles, et pillaja saab oma waranduse walitsemisest kõrwaldatud ning selleks hooldaja määratud.

Mõlematel juhtumistel on hoolekande all olevate isikute toimingud maksuwetusid.

Hoolekanne waranduse üle, kelle omanik koha pealt on lahkunud ehk teadmata, kus wiibib, saab riisamuti kohtu otsuse põhjal määratud (Ts. Ap. s. § 1940 ja järgm.). Hooldaja hotab ja walitseb äraolija warandust, kuid teistesje tema asjusse wõib ainult äärmistel juhtumistel segada (§ 518).

Hoolekanne päranduse üle, kes päranduse eest peab hoolitsema, kuni pärijad päranduses kiinitatud saawad.

Hoolekanne konkurssitombi üle saab rahukogu poolt määratud.

Päranduse õigus.

Mõned õiguslised wahekorrad on niimõrd selle isikuga seotud, kes nendesje on astu-

nud, et tema surmaga käit õigused ja kohustused, mis sarnasest vahetordadest tekivad, täitsa ära lõpewad, kellegi peale üle ei lähe, näit. on keegi teenistusesse astunud ja surreb, — kohe on teenistuse leping lõpetatud.

Kuid on olemas juurem osa juriidilisi vahetordi, mitte puht isiklised, mis isiku surmaga ei lõpe, waid teise isiku peale üle lähewad, kes kadunud isiku aset täidab, tema õigusi ja kohustusi omandab. Riisuguste warandusliste vahetordade üleminek isiku surma tõttu teise kätte nimetatakse pärimiseks (наследование), üleminewat warandust aga pärandiseks (наслед-

ство), kus juures Balti Grafead. järele on pärandis juriidiline isik, kes võib õigusi omandada ning kohustustesse astuda (§ 1692). Neid õiguslisi normisid, mis ülewaltähendatud waranduse üleminekut ära määravad, nimetatakse päranduse õiguseks (наследственное право).

Teatava isiku õigus pärandise peale võib põhjeneda: 1) testamendi, 2) lepingu ja 3) seaduse peal. See õigus tekib: 1) waranduse omaniku surmaga, 2) kõitide tema õiguste kaotamisega kohtu otsuse põhjal ja 3) floostriase astumisega.

(Järgneb)

Ametlik osa.

Leebitu walla wolniku Jüri Konze kaebus Tartu-Wõru rahukogu üldkoosoleku otsuse peale 17. aug. 1922 a. Leebitu walda iheiseima waestelastekohtu ajutamise asjus.

Gesistuja esimees R. Parts, ettekandja riigikohtunik M. Zaewere, Riigikohtu profurdör R. Kägo.

Leebitu wallawalitjuse pani kaaskirjaga 2. juunist 1922 a. nr. 488 Tartu-Wõru rahukogule kinnitamiseks ette aratirja wallanõukogu koosoleku protokollist 1. juunist 1922 a. Leebitu walda iheiseima waestelastekohtu ajutamise asjus.

Rahukogu, läbi arutades oma üldkoosolekul 17. aug. 1922 a. ülalnimetatud palwet ja tähepannes, et Wallakohtu sead. § 2 järele peab igas wallakohtu ringkonnas vähemalt 1000 meessoost elanikku olema ja et Leebitu walla elanikkude üldarw on ainult 710, ning kuna wallawalitjuse poolt pole ette toodud ka teisi põhjusi, mis sama seaduse § 3 põhjal iheiseimat waestelastekohtu ringkonda ajutada lubawad ka vähema elanikkude arwu juures, määras, et mainitud wallawalitjuse palwe iheiseima waestelastekohtu ajutamise asjus ei wõi rahuldamislt leida.

Kõigil neil põhjustel üldkoosolek, ära kuulates profurdöri arwamise, Wallakohtu seaduse § 5 põhjal määras Leebitu wallawalitjuse palwe iheiseima waestelastekohtu ajutamise asjus tagajärjeta jätta elanikkude wäljese arwu tõttu.

Selle otsuse peale antud kaebuses palus Leebitu walla wolnik Jüri Konze Riigikohtut tühistada Tartu-Wõru rahukogu otsus 17. aug. 1922 a. ja lybada Leebitu walda iheiseima waestelastekohus ajutada, jellel ta, et walla elanikkude arw tõuseb üle 1000, kui walla piirid õigeks aetakse, ja et praegune waestelastekohus asub Lõwe wallamajas, kuhu mõnekest Leebitu walla elanikkudest ligi 15 wersta saab, misjuga seid asjaolusid Rahukogu kaebuses tähendatud otsuse tegemise juures arwesse ei olewat wõtnud.

Käesolewat asja läbi arutades ja profurdöri arwa-

mist ära kuulates, leiab Riigikohtu üldkogu, et kaewatud rahukogu otsus tuleb tühistada ja rahukogu asjatoimetus ära lõpetada, sest Leebitu wallawalitjuse palwe wallakohtu piirkonna muutmise kohta pole rahukogule seaduslikus korras esitatud.

Sääraste palwete esindamine rahukogudele sündis Wene ajal järgmiselt:

See walla kogukond, kelle huwides oli wallakohtu piirkonna muutmine, pidi esiti pöörama oma sooviwawalitjusega kohaliku Talurahwa Asjade Komisjari poole ja Komisjar alles pani rahukogule walla kogukonna palwe ette ühes wallakohtu piirkonna muutmiskawaga (9. juulil 1889 a. seadus: Врем. прав. объ изм. состава и предм. вѣд. кр. пр. мѣст. § 8 p. c. Sead. ja Korr. kogu 1889 a. nr. 78 lisa).

30. märtsil 1917 a. seaduse järele pidi Talurahwa asjade komisjaride instituut järgnema eriseaduse põhjal kaotatama (Sead. ja Korr. kogu 28. juulil 1917 a. nr. 173 § 953 juure käima lisa § 15 märkus), see eriseadus jäi aga 1917 a. wälja andmata, ehk küll 1917 a. rewolutsiooni tõttu tähendatud komisjaride instituut tegelikult töötada ei saanud. 1919 a. 11. oktoobri Omawalitjuse Ajut. järewalwe seaduse § 12 järele („R. T.“ nr. 78 — 1919 a.) lätsid Talurahwa asjade komisjaride õigused ja kohustused, niipalju kui nad järewalwe seadusega koosõlas, wastawatele maakonnawalitjusele üle. Kui tähepanna, et Wene ajal Talurahwa asjade komisjarid, ette pannes rahukogudele wallakohtute piirkondade muutmise kawasid, ei tegutsenud kui järewalwe asutus, waid et säärane toimetus kuulus nende otsekoheste ülesannete hulka, siis tuleb järeldada, et tähendatud komisjaride õigused pole omawalitjuse Aj. Järewalwe seadusega tühistatud, waid nad lätsid üle wastawatele maakonnawalitjusele, kui Talurahwa asjade komisjaride õiguslikele järewalwitatele.

Särjelikult oleks pidanud Leebitu wallawalitjuse pöörama oma palwega, mis ta käesolewal juhtumisel

Tartu-Wõru rahukogule andis, efiti Walga maakonnawalitfufe poole ja rahukogu poleks pidanud seda wallawalitfufe palmet, mis rahukogule anti otsekohe, möödaminnes maakonnawalitfufest, fifulifele harutufele wõtma. —

Kõige jellepärast otjufstas Riigikohus: Tartu-Wõru rahukogu otjus 17. augustift 1922 a. ära muuta ja rahukogu afjatoimetuf ära lõpetada.

„Riigi Teataja Nr. 107—110 fifu.

Nr. 107 on awaldatud: Tulititumafju feadus. — Raubandus-tööstusminifteeriumile eelkrediidi määramife feadus. — Teedeminifteeriumi 1923 a. maanteede ja fildade eratorralife eelarwe summadest maakonnawalitfufetele toetusandmife feadus. — Määrus westariif nr. 12 ja 15 muutmife kohta.

Nr. 108. Tapamafjade ja lüha järelwaatufe feadus. — Sõjamäeofade ja afjutufte alla wõetud ruumide üüriifeadufe muutmife feadus. — Ratwere linna adminiftratiiv-piirkonna laiendamife feadus. — Sise-

miniftri afjutine määrus legitimatfiooni pileтите wäljaandmife ja nendega ülepiiri käimife korra kohta Eesti-Latwija piiril. — Legitimatfiooni pileti. — Määrus arretereitud warandufe hoidmife ja selle hindamife eest tafumafsmife kohta. — Määrus wallaametiufkude palga ja tööolude korraldamife kohta Walga maakonnas. — Määrus maareformi teostamife määrufte § 106 täiendamife kohta. — Posti peawalitfufe teadaanded.

Nr. 109/110. Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Ukraina Sotfialistliku Rõukogude Wabariigi wahel tehtud täiendawa protokollif lepingule 25. now. 1921 a. ja sellele täiendawale protokollile 27. maift 1922 a. Eesti ja Ukraina riitide wahel kinnitamife feadus. — Täiendaw protokoll. — Tallinna kaubafadama sunduslikud määrufed. — Sijeminiftri otjufed. — Sunduslik määrus alkoholfete jookidega kauplemife aja ja korra kohta restoraanides, selfide einelaudades ja igafugu joogikohtades Pärnu maakonnas. — Nimetufed. — Posti peawalitfufe teadaanne.

Mitmesugust.

Kuritegijate elust.

Murdwargad.

Kriminaalkommissar E. Engelbrecht, Berliinis.

Dõsel, Siitoni kirikutornis lõõb just kell kaks. Rõbetab peenikeft tund ja tatab mafju ja tänawaid tergewalge walbaga. Üksik ja waike on Raewu tänawal, kus harilikult, päewa ajal, mängiwad ja lärmitsewad tuhanded lapsed. Kaugufest kostab wiimane linna tänavraudtee ratafste mürin, ja ainult mõned üksikud teekäijad ruttawad läbi tänawa, külmetades ja wäristedes õhufestest riietest.

Äkitselt kostab tugew praafatus, mis üksikut meest, kes möõda Raewu tänawat üles sammub, ehmatama paneb. Ta peatab ja kuulatab, aga kõik on jälle waike, nagu ennegi. Siiski ei lähe ta enam edasi, waid astub ühe wärawa juure ja lasseb pilgu möõda tänawat kää. Kuid midagi ei ole enam kuulda ja juba tahab ta waatlemifelt keelduda ja edasi sammuda, kui korraga näeb oma naabrufes olewa maja keldri fiskekätgul üht nägu omale otja wahtiwat. Nüüd on temale kõik selge, tema kõrwad ei petnud teda ja ta teab, et seda kolinat, mis teda kuulatama sundis, tekitas tugew ufje lahtikangutamine. Nüüd teab ta, et murdwargad on oma töö kallal ja et see nägu, mis talle keldriruumift otja wahtis, on murdwaras ehk jälle üks neift. Tal tuleb ette, et faatus ife teda, kriminaalwahtmeiftrit B., tema koduteel on murdwaraste peale juhtinud ja ta tahab neid äkitselt tabada ja kinni wõtta. Ta teab, et tal ei ole kufagilt abi loota, feft tänaw on inimesteft tühi. Mõne minuti pärast on tema teenifstufpüftol lafkwalmis ja ettewaatli-

kult hiilib ta möõda maja äärt keldri fiskekäigu poole. Kui ta ümber nurga fiskekäigu filmitfep, kuulab tema tumedaib lõõte ja fofistawaid hääli, mis talle tõendawad, et tal kõige wähem kahe murdwargaga tege- mift on. Kriminaal-ametnik ei tunne aga kunagi hirmu ja kohufstus nõuab temalt juhufe fafutamift murdwaraste kinniwõtmifeks. Need on nähtawasti mure- tult töö juures, nad tunnawad endid nii julged ole- wat, et järelwalwaja, kes alles neid läbi ufje filmit- fep, juba keldriruumis afub. Ametnik naeratab tafa oma ette, wõib olla on need fiin tema ees just fardeta- wad murdwargad, kes keldritel ja maja eefkodadel feinad läbi murrawad, et äri- ehk eluruumidesse pää- feda. Senini ei olnud weel korda lätnud neid murd- wargaid tabada ja kinni wõtta. Temale ehk naerata- fta õnn ning ta wõiks nüüd näidata, et ta täismees ja tubli ametnik on. Aga mis teha? Üks, ilma abita, keldrisse minna oleks peaaegu hullumeelfus ja abi pole kufagilt leida. Abi ruttu kohale tuua on ta wõimata, feft ta ei wõi ju oma kohalt lahtuda, feft ta peab selle falga kannul olema. Korraga kuulduwad all sammud. Nii ruttu kui ta end ka kummardada jõuab ja wastu maja feina litfuda juudab, on murdwaras teda keldris näinud ja on walgufiirufel taganenud. Selle peale waihib ka keldris kolin. Kriminaal-amer- nikul ei ole enam muud walida ja ta hüüab keldrisse: „Siin kriminaalpolitfeti, käed üles, wälja tulla!“ All on jurmawaitus. Weel kord kordab ametnik oma

nõudmist. Ja jällegi on kõik waitne. Aga juba mõne sekundi pärast tungivad kaks, kolm, neli meest keldrist välja, kaks eelmist püstolid käes lastewalmis hoides. Nüüd peab kiirelt tegutsema. Ja juba kõlab ametniku püstolist pauk, mis lasab murdwarastele oletada, et nende ees seisab mees, kes arwab ka neljaga toime saada. Selmine murdwaras wastab tule peale ja tungib kohe ametniku poole, sel ajal aga püüawad ülejäänud tötates kaugusesse põgeneda. Kolm, neli pauku mõlemale poole effiwad märgift mööda. Seal tunneb kriminaalametnik rinna all lööki ja kohe peale selle ägedat valu, mis temale tema haawamist aimata lasseb. Selle peale waatamata jälgib ta põgenejaid kuritegijaid ja lasseb nende peale weel kaks pauku. Ta arwab et kuul tabas ühte neist, arwates kuulma ifegi kiljatust. Siis langeb ta jõuetult ja meelemärkufeta maha.

*

Paugud on naabruskonna jalule tõstnud. Kriminaal-ametnikku läbi waadates leiab arst mitu soolte wigastust kuuli haawa läbi allkehaz ja põlmes; pritsib naha alla morfiumi ja saadab kohe edasi üli-kooli kliiniku. Siin raputawad õõ walwekorral olijad arstiid pead, teadustawad aga kohe pea-arstile. See wana härra ei wiivita, waid ruttab abiwalmissell 3 õõfel kliiniku, et võimalust mööda ühe inimese elu päästa. Ainult rutuline operatsioon wõib weel päästa ja ta ei wiivita.

*

Wahse peal teadustab õõteenistuses olem kriminaalkommissar mõrtsukatöö-jälgimiskommissjonile, kes ka kohe kohale jõuab. Kõha peal wõis ainult kindlaks teha, et murdwaragad on katsunud ühe šefeldri lage läbi murda, et siis seal peal asuwasse kuldasjade kauplusesse pääseda. Kuritegija ei ole midagi maha jätnud, mitte ühte näpjallegi, mis wõimaldaks kuritegijate kindlakstegemist.

Mõrtsukatöö-jälgimiskommissjoni kommissar juhib edaspidiseid korraldusi, tunnistajate kindlakstegemist ja nende ülekuulamist. Üldiseks teadmiseks pannakse kuulutusjed välja ja juba warajal õhtutunnil kutsuwad punased plakatid Berliini kuulutusustbastele publikumi ülesse weretõõsse puutuwaid teateid andma mõrtsukatöö-jälgimiskommissjonile.

Ent ilmus keegi, kes tahab millegi üle teateid anda. Ta on ise ka kuritegija, wana teerõõwel, ja ta ei tea midagi täpselt. Teda meelitab ainult wäljakuluritud taju. Ta jutustab, et ta mõõdalainud õõl, õõl peale weritõõ kordasaatmist, olemat Eberwaldi tänawal ühte sõiduriista näinud kiirel sõidul mööda sõitwat ja Danzigi tänawale pöõrawat. Sõiduriistas olemat mees lamainud, kes tasafeksti hoiganud. Sõiduriist olemat peatanud Eberwaldi tänawal majade nr. 36—38 ees ja iseäranis tehakas naisterahwas olemat sama tänawa maja nr. 37 warawast möõdasõitnutele järele wahtinud. See on kõik, mis

mees teab pajatada, ja rohkem ei toeta keegi politseid teadaandmistega.

Mõrtsukatöö-jälgimiskommissjon algab kohe oma tegewust. Ja tõesti lähleb korda kindlaks teha, et ülesantud majas elutseb keegi iseäraliselt lihaw naiserahwast ja et ta juba kauemat aega kahtluse all seisab kuritegijatega läbiläimises. Mõrtsukatöö-jälgimiskommissjoni kommissarile aitab küllalt sellest teadest, ta katsub seda kohe ära kasutada. Rahetõõde koputamise peale awab usti keegi laps. Oma olemat ülewal teises majas ja rawitsewat seal üht distritidihaiget last. Tähendab edasi teise majasse. „Paks“ awab ife ufse. „Meie oleme kriminaalametnikud, teie teate ju mispärast me siia tulime“, ütleb kriminaalkommissar, „rääkige aga ilusasti tõõti, see on teile endale parem. Nii pea kui teie selle asja ära jutustate, siis wõite siia jääda. Aga hoidke end selle eest meie midagi luiskamast, meie oleme juba tublisti ette walmistatud. Olge head, jutustage!“ Naisterahwas muutub näõst furnutahwatamuts. „Jumala pärast, ma tahan ju teile ka kõik rääkida, ainult halastage minu mehe peale! Ta on . . . ühifuse efimees ja teda tabaks raske löõk“.

Selle naisterahwa weerandtunnilise ülekuulamise järele on ametnikud asjasse pühendatud, nad teawad, et haawatud murdwaras on keegi töõline B, kes täna õõfel ife oma kaaslaste juure sai kindlasse paika toimetatud Schliemanni tänawale. „Ma ei tea aga mitte, kus see maja asub, ma ei tea, kas ma seda jälle üles leian; ma üksford käifin seal, midagi ära wiimas,“ häõaldas naisterahwas.

Naisterahwas nutab ja karjub: „mul on niifugune hirm, waadake ette, herra kommissar, nell teistel kõõmel on igauhel pistol woodis ja nad on tõõtanud, et nad ennaft kinni wõõta ei lase, waid iga politset-ametniku maha lasewad, kes ainult katset teeb nende kinniwõõtmiseks“.

Teel Schliemanni tänawale tuleb naisterahwale meele, et selle korteri ufse peal olemat seisnud „Wohlmuti“ nimi. Täõndatud tänawale minnes näõtab ta kolme maja peale, täõpselt ei teadwat ta ütelda. Reis kolmes majas saab ülalttäõndatud korterit õõsttuõ, ja waewalt kümne minuti pärast teatab kriminaalwahtmeister, et maja nr. 36 wõtendal kõõral elutseb Wohlgemuti perekond ja et seal paistab keegi haige olemat. Seft nad olemat pooltunni eest ufse hõõdjalt küõtinud ühe arsti eluõõha järele ja siis teda arsti järele saatnud.

Kümme minutit hiljem seisawad kriminaalametnikud, kommissar oma nelja ustawaga ufse ees, mille sildilt neile „Wohlgemut“ wastu naeratab. „Siin aitab ainult häõbematust“, ütleb kriminaalkommissar ja teeb oma neljale ametnikule ülesandeks ufse taga oodata, ja ainult tema kufse peale temale jäõgneda. Kommissar küõtkab omale sarwest raamiga prillid nina peale ja pistab laetud püstoli mantli taskusse. Pahema käõga awab ta ufse, mis löõki wiõb. Uts on

lufustamata ja woodislamaja kohub ja hakkab padja alt salaja midagi kobama. „Ma olen arst, kus on haige!“ — küsib rahulifult komisjar. Krewus taob mehe näolt, ta astub woodist wälja ja awab toa uste. „Arst!“ — hüüab ta tuppa ja läheb komisjari eel. Wastik-magus jodoformi lõhn tungib komisjartle ninasse. Doas on kolm woodit. Sel ajal kui tahest woodist kuritegijate piiluwad silmad komisjari silmitsewad, lebab kolmandas woodis furnutahwatu mees, kes hoigab ja sojub: „Ah, herra arst, aidate mind, mul on hirmus walu, teegi on mind seljast haawanud!“

„Laste torrats waadata“, wastas arwataw arst. Ja siis pööras teiste kolme poole: „aidate mind wähe, tõstke oma sõber ülemale.“ Kõik kolm näitawad oma heatahtlikkust üles ja tõttawad abits. Nad hakkawad oma kaaslasest kinni ja aitawad teda üles. „Arst“, nähtawasti huwitatud, läheneb woodile teiselt poolt küljest kolme seltfilise ja nende woodite wahel, tõmmab järsku oma püstoli taskust ja hüüab neile: „Kriminaal-politse, läed üles!“ — Petetud kuritegijad lasewad haawatu maha kukkuda ja teewad riisuguse näo ette, nagu tahaksid nad kriminaalkomisjarile kallale tormata, aga juba tungiwad ta teised neli kriminaal-ametnikku tuppa ning wõidawad kuritegijad. Need kolm saawad raudu pandud ja ühes haawatuga politsei presiidiumi toimetatud. Ametnikud leiawad igast woodist padja alla peidetud püstolid. Lähemal läbiotsimisel leitakse suur hulk shokolaadi, riideid, siidi, kingi ja toidunaineid, millede ärawiimiseks tult weerist kohale kutjuda.

Tund hiljem seatakse kinniwõetud kliinikus lootusetalt maaslamawa kriminaal-ametniku ette. See tunneb neid kõiki ära, iseäranis kõige pikemat neist oma lähiteise heleda reglaanmantliga.

Sel ajal, kui haawatud murdwaras wiibimata eeluurimise wangimaja haigemaija toimetatakse, järgnewad politsei presiidiumis teiste kolme kuritegija ülekuulamised. Nad ei saa kaua salata, kuni wiimats endid süüdi tunnistawad murdwarguse katjes fuldasjade kauplusesse. Kõiki muud eitawad nad kangeaelselt, kuid siiski kriminaalpolitsei kindlastegemiste peale tunnistawad endid weel 16 murdwarguses süüdi olewat. Na nende warjajate ja weel kolme kaaslase süü üle jõutakse selgusele ja wõetakse nad kinni.

Seitsmest isikust koosseiswat murdwaraste salga tunti kui „Põhja hirmutist“ ja kardeti teda. Nende eriala seisis selles, et nemad suuremalt jaolt seinamüürid läbi mürdsid ja keldrist, eestkojast ehk kõrge-
malt majakorralt läbi pörandu, seinu ehk lae sisse mürdsid. 16 sisse-
mürdmistes tunnistawad endid süüdi. Kes teab mitu sisse-
mürdmist wõiks weel selle
murdwaraste salga arwele panna!

Murdwargad istuwad wangis ja ootawad oma otjust. Kohusetruu kriminaal-ametnik on kauemaks ajaks töödimeetuks jäänud, ta on oma kuisse ohwer, nagu paljudki enne teda.

Wäljaandja: **Toimetuskomisjon.**

Wastutaw toimetaja: **G. Maddison.**

Tegeleit toimetaja: **H. Rogermann.**

K u u l u t u s e d.

Tunnistatakse maksuwetus järgmised tunnistused.

U l m, Artur Johani p., isikutunnistus, w. a. Saapjalu pol. jsk. 20. 8. 21 a. nr. 3362, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a. soomusrongide diwiisist 31. 3. 20 a. nr. 127. (13964)

M a l t s e w, Sawwa Arseni p., ajut. isikut. ühes elamisloaga nr. 124, w. a. Järwa maak. pol. ülemalt 24. 9. 21 a. (13962)

S i k k o f, Karl Tõnu p., hobusepäss, w. a. Wao wallawal. 7. 11. 22 a. nr. 1379. (14255)

M e i n, Johannes, hobusepäss, w. a. Einmanni wallawal. 7. 1. 21 a. nr. 114. (14806)

M i h k e l s o n, Peeter Jaani p., näpupäss, w. a. Sassa komandantuurist Põka mõisjas, Meeksi w. 1918 a., mille peal Tartu m. rahwawäe komisjoni märkus „18. 7. 19 a. — sõjawäeteenistusse kõlbmata“. (14322)

W o i t t, Aleksander Jaani p., rahwawäest wab. tunnistus, w. a. Tartu m. rahwawäe komm. 5. 10. 21 a. nr. 22018. (14325) 22018. (14325)

T i r i k, Gustaw Jaani p., isikutunnistus, w. a. Kastre-Wõnnu wallawal. 5. 12. 19 a. nr. 25, ja sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Tartu m. rahwawäe ja kaitse-liidu ülemalt 10. 11. 20 a. nr. 29358. (14327)

R a m b i n g, Jaan Witto p., nr. 155. (4313)

S i m t m a n n, Johannes Abo p., hobuse-
paß, w. a. Wõhmäta wallawal. 5. 1. 21 a.
nr. 570 — Arhur Watsjeli nime peale.

(14805)

L a u b e, Leopold Gustawi p., isikutunnis-
tus, w. a. Albu wallawal. 1. 11. 20 a.
nr. 1280, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a.
7. jalawäe rügemendi ülema poolt 8. 11.
20 a. nr. 8555.

(14804)

R o s l o w s k y, Ernst Jaani p., ajut. isiku-
tunnistus, w. a. Tartu maak. pol. ülema
poolt 9. 1. 23 a. nr. 1118, mille peal pea-
tusluba makswusega kuni 5. juulini
1923 a.

(15331)

R r u u s, Aleksander Abo p., sõjaw. wab.
tunnistus, w. a. Vääne maak. rahwawäe
ülema poolt 15. 11. 20 a. nr. 10547.

(15352)

R e e m a n n, Johann Aleksei p., referwi-
tunnistus, w. a. 2. suurüksiwäe polgu
10. patare'i ülema poolt 1. 11. 22 a. nr.
2550.

(9149)

R j u b i m o w a, Anna Nikolai t., ajut.
isikutunnistus, w. a. Tartu l. pol. ülema
poolt nr. 169.

Tunnistatakse makswusetaks järgmi- sed isikutunnistused:

R ö r w e l, Gustaw Augusti p., w. a. Ahja
wallawal. 5. 5. 20 a. nr. 488.

(15571)

P ä l l o, Elmar Alfred Johani p., w. a.
Ropta wallawal. 13. 8. 20 a. nr. 591.

(15575)

P e p n t, Gustaw, w. a. Maspere wallawal.
nr. 579.

(15901)

P u k k, Aleksander, nr. 902.

(15902)

S t e i n, Marie nr. 380.

(15904)

R r o o s b e r g, Hindrek Jaani p., w. a.
Kodasu wallawal. 31. 12. 19 a. nr. 291.

(16001)

R r o o s b e r g, Katariina Hindrefu t., w.
a. Kodasu wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 179.

(16002)

R a f a r, Jaan Jaani p., w. a. Koodi wal-
lawal. 8. 10. 22 a. nr. 414.

(16252)

R a d a k a s, Marie Anu t., w. a. Oluftwere
wallawal. 21. 12. 19 a. nr. 510.

(16253)

R ö b b l e r, Aleksander Tiido p., w. a. Oluft-
were wallawal. 28. 12. 19 a. nr. 552.

(16254)

R e o s, Abo Mardi p., w. a. Tarwastu wal-
lawal. 10. 1. 20 a. nr. 762.

(16255)

R i w i k a s, Woldemar Daweti p., w. a.
Wastemõisa wallawal. 1920 a.

(16256)

S u n t, Andres Jaani p., w. a. Albu walla-
wal. 29. 1. 20 a. nr. 206.

(16257)

U l l a, Woldemar Jakob'i p., w. a. Tall. l.
pol. 2. jsk. 1921 a.

(16258)

U u l e, Olga Marie Tõnise t., w. a. WASTE-
mõisa wallawal. 20. 2. 20 a. nr. 763.

(16260)

S o o f a a r, Eskar Peedi p., w. a. WASTE-
mõisa wallawal. 20. 8. 20 a. nr. 1497.

(16261)

A d l e r, Jda Aleksandri t., w. a. Rakwere
wallawal. 14. 7. 19 a. nr. 336.

(16602)

P r i n k, Aleksei Georgi p., w. a. Tall. l. pol.
5. jsk. 5. 1. 20 a. nr. 5373.

(16606)

W i l l e m s o n, Hindrek Jaagu p., w. a.
Tall. l. pol. 3. jsk. 1. 4. 21 a. nr. 14054.

(16608)

R u u l, Emil Hansu p., w. a. Tartu l. pol.
3. jsk.

(16609)

T o n w e r k, Alwiine Johani t., w. a. Piir-
salu wallawal. 23. 2. 22 a. nr. 779.

M i k k e l i n, Hans Hansu p., w. a. Wormsi
wallawal. 3. 4. 20 a. nr. 105.

T i l l, Jaan Andrese p., w. a. Paju walla-
wal. 13. 9. 22 a. nr. 70.

W i l l a, Theodor Karli p., w. a. Walga
maak. pol. ülema poolt 15. 11. 22 a. nr.
1/3001.

N o o r m e t s, Karl Johani p., w. a. Walga
maak. pol. ülema poolt 29. 11. 19 a. nr.
648.

H e n d r i k s o n, August Abo p., w. a. Wal-
ga maak. pol. ülema poolt 13. 4. 21 a.
nr. 7165.

P ä l l o, Olga, w. a. Narwa l. pol. ülema
poolt nr. 12896.

R r o n k, Silba, w. a. Narwa l. pol. ülema
poolt nr. 26382.

H o g d a n o w, Klawdia, w. a. Narwa l.
pol. ülema poolt nr. 25909.

B a u s, Konstantin, w. a. Narwa l. pol.
ülema poolt nr. 24145.

P i k a t, Augustin, w. a. Kõhla wallawal.
nr. 936.

P i k a t, Julia, w. a. Kõhla wallawal. nr.
941.

Tunnistatakse makswaks jälleleitud:

R a n g u r, August Jaani p., sõjaw. wab.
tunnistus nr. 15237, mis on „Riigi Tea-
tajas“ nr. 151/152 — 1922 a. makswuse-
taks tunnustatud.

Shokolaad
Renommée

Shokolaadi kompvekid
TALLINN, WOCTA TÄNAW NR. 3.